

repült a virágos koszorú a festvérek örök házába. A szalagon néhány rövid szó:

„Nem! Nem! Soha!

A Budapesti Egyetemi Enekkarok.“

Minden kocsi ablakából szállt a magyar virág. Néhány pillanat s a haragos Piave olyan volt mint a virágos tavasz.

Feltámadást hirdetett.

18 órai út után az örök város itt áll előttem és én pedig a Villa de Umbertón állok...

A Nap, mint beteg király most bukott le az ég peremén. A ciprusfák halkán zizegik neved, a csókos allétól búcsúzom. — Elfáradt pennám. Holnap ismét írok. Isten veled.

Popity Imre.

INNEN-ONNNAN.

„De szolgák nem leszünk.“

(Zsabka Kálmán könyve.) A közelmúlt eseményeinek nem mindennapisága, nemzeti porbasújtottságunk ténye és ennek következményei, oly dolgok melyeknek kétségbevonhatatlan törvény-szerűséggel létre kellett hozniok a lelkekben is bizonyos abnormitást, elváltozást. Az érzelmi élet terén ezek mi-benléte nem annyira azok újszerűségében, mint inkább színesebbé és intenzívebbé válásában, elmélyülésébe nyilvánul meg. Ezt látom — egyebek mellett — Zsabka Kálmán: „De szolgák nem leszünk“ c. verseskötetében is, amely visszhangja nemzetünk jelen kétségbeesztő állapotának. sivar napjainak, Jöllehet, költőnk talán nem is lett volna ezzé az említett rendkívüli körülmények hiányával, legalább kétlem, hogy számot tarthatott volna szélesebbkörű méltánylásra, de mivel versei több-kevesebb hatást gyakorolnak a magyarság mai olvasóira: nem lesz értéktelen jobban szemügyre vennünk fent nevezett kötetét, már csak azért sem, mert vele, mint egyetemi polgárral, közelebbi nexusban érezzük magunkat. Zsabka költészetének majd kizárólagos ihletője a hazafiúi érzés, mely még szerelmi líráját alkotó egy két versét is át-meg átszövi, s ez utóbbi érzelmi motívumot elhalványítja, átformálja, csaknem megsemmisíti (Pl.: „Leszek még ifjú.“)

Hazafias verseinek motívumai különbözőek. Nagy általánosságban két témakört lehet megkülönböztetni: amelyik a nemzet, az ország jövője sorsa miatt való aggódást, az érte való harcolni

akarást fejezi ki és másodsor a hontalanná lettek keserű sorsának panaszolását tartalmazókat. Igaz, néha összefolyik a kettő.

A „De szolgák nem leszünk“ e rapszódiaiban erős realitással festett képei után merész víziók következnek a címül is megtett refrénnel, mit a trianoni békeszerzőknek kiált oda. Míg ebben csak tiltakozó szavát emeli fel elleneink kegyetlensége miatt és ellen. a „Trianon“ c.-ben már mint vatest halljuk szólani, aki le nem folytott dühvel s öklöző fenyegetéssel aposztrofálva az elvakult, gőgös erőszakot jelképező Trianont, — megjósolja annak gyors végét. Ezzel majdnem teljesen azonos tárgyú és szellemű a „Feltámadás“ -ról énekelő. Míg az említettekben, a „Reméletek“ c.-ben s még egynéhányban a jobb, szebb jövőbe vetett hit szól hozzánk, nem egy vers a „Kétségbeesés“ -éről tesz bizonyosságot, mely gyakran erőt vesz rajta. („Isten“ stb.) De ennek múltával tudismét biztatni lázítani másokat tette serkenteni: „Nesírtatok“, „Fell“, „Csatára“, „Testvér“, „Ébredjmagyar“, etc. Mostoha sorsának feltárással részvételtől mutatja meg az otthonukból tovaüldözött igaz hazafiak sivar életét, zaklatott, gyöttrődő lelkiállapotát. („Kolduskenyérén“, „Sorsom“, „Művészhaj“, „Sorsunk“, „Koldusok“, „Hontalannok“.) Külön kell megemlékeznem a „Cigánydala“, „Kiskocsmában“ és a „Vág“ c. költeményeiről, mint olyanokról, melyek hangulatát

leegészségesebb, legtisztább és legmeghatóbbaknak tartom, bár nem titkolhatom, hogy 'szellemük-', s részben megjelenési formájukat illetőleg erősen Vörösmarty s Petőfi hatása alatt íródottnaknak érzem.

Előnyére irandó Zsabkának az invokációban — „M u z s á h o z”, — kifejtett költői hitvallás:

„Muzsa . . . Azért kell vagyionod,
Hogy rabszívét, mely elhagyott,
Szilaj, vad lángra gyújtsam én
És kőbenúszó, holt egén
Az ősi napfényt fonjam át,
Hogy összezúzzam rabvasát,
Begyógyítsam sok szent sebét
S bosszút hirdessek szerteszét,
Azért, hogy több jaj ne legyen,
Hogy szabad legyen nemzetem! . . .”

Másoldalról azonban kár is háramlik ebből a versekre, mégpedig a művészi tisztaságuk rovására. Ugyanis, mint bizonyos célt — lehet aztán az akár-mennyire szent és magasztos is — elérni akaró alkalmi tehetség: alkotásait a l'art pour l'art elvét mibe sem véve — túlfüti hazafias tendenciával, s teszi ezt olyképen, hogy feltétlen kiérezzük ezt minden alkalommal. Érezzük, hogy lázítani a k a r, biztatni a k a r, az olvasóban hitet, reménységet kelteni a k a r. Ebből sejthető aztán, hogy a nagy és rendkívüli események távoztával s azok következményeinek elmúlásával — megszünnév a versek alkalmi ihletője — költőnk lantja is pihenni fog. De egyúttal a megszületett és ma még élvezhető alkotásai e kor tüntével, s a változások bekövetkeztevel szintén a múltéi lesznek, s legfeljebb kortörténeti értékévé válnak.

Az aktuális hatásmál tartósabb sikert biztosíthatna költészetének esetleg az eredeti és művészi veretű nyelv és forma, azonban itt sem halad új csapásokon, sőt néha túlerősen Arany, Ábrányi reminiscenciákat tapasztalunk, bár verselő készsége nem tagadható. Jellemző Zsabkára a már rég sablonosan magyar nekibúulás, a megtorlás borzalmasságának kissé szónokias ígérgetése, s a dolgok programmszerű előadása, miáltal művészi értékében: originalitásában és benső líraiságában érezhetően veszít.

Erzései nem mélyek, habár szenvedélyesek, s nem elég közvetlenek, noha elhiszük, hogy keservei őszinték és átéli fájdalmakból fakadnak. Az előbb interpretáltakon kívül — hogy t. i. ezeket az érzéseket és ilyen előadásban már rég, mondhatnám a kuruc költészet megszületésekor s azóta dalolták —

tehát mondom csaknem kívül határt szab e költemények marandóságának az az ellentmondás, mit a versek elejére írt ajánlás kelt bennünk a kötet végigolvasása után. Vagy lehet teljesen őszinte az a költészeti, mely hirdetni óhajlja, „hogy turánok vagyunk” s rá nem hogy felejtene más fajból sarjadását, de önrzetes hangsúlyozással emlegeti:

— ne higgyétek szívemről, hogy magyar.
Tót az, mint a vérem! — ? . . .

Mennyivel jöbban esik olvasnunk és elhinnünk Sajó Sándor teljes asszimilálódását hirdető sorait:

„Ami rég volt, nem is igaz már az!
Vérem, szívem, — régen magyar már az!”

BONC.

Ifjusági élet.

Halottak ünnepe. Főiskolánk ifjusága, régi tradícióihoz híven, ez évben is kegyeletteljesen ünnepelte meg a Halottak napját. A régi boldog idők csöndes emlékezésével vonult ki a tabáni, németvölgyi és farkasréti temetőkbe, hogy tiszteletéből és hálájából lerőjjon egy szemernyit az itt nyugvó nagyok, nemzetünk és főiskolánk nagyjai előtt és a változó idők, tépett sebek sikoltó, marcangoló fájdalmával áldozott, a dicsőségük feledhetetlenségére emelt, főiskolánk aulájában elhelyezett márványtáblánál annak a harminchárom hősihalott polgári iskolai tanárnak az emléke előtt, akik jeltelen sírban alusszák örök álmukat valahol a volhyniai mezőkön, vagy a piavei vérfürdők tömeg-temetőiben . . .

A gyászünnepe egyszerűségében és felemelő volt. A „Hiszekegy” eléneklése után *Domokos Pál Péter* az ifjuság nevében, szép beszéd kíséretében koszorút helyezett az emlékműre, azzal végezve szívbe-markoló szavait: „Halottaknak adják a halandók, akik halni akarnak.” Majd a könnyekig megindító